

PÁLYAVÁLASZTÁSI DÖNTÉSEK ÉS KARRIERHEZ RENDELT ÉRTÉKEK A 12. OSZTÁLYOSOK ESSZÉIBEN

Szentes Erzsébet

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem

Kulcsszavak: pályaválasztás, karrier, érték

A 2005–2006-os tanévben lebonyolított országos hatókörű eredménymérés során használt fogalmazási feladatok, valamint azok mellékleteként kitöltött kérdőívekben megfogalmazott válaszok alapján a továbbtanulás, pályaválasztás, a szakmák és karrier világa témaköröket vizsgálom. Módszerem a kérdőívekben adott válaszok feldolgozása, valamint az esszék tartalomelemzése.

A téma elméleti hátterét a fejlődéselvet hangsúlyozó pályaválasztási elméletek, kiemelten *Donald E. Super* pályafutás elmélete adja, melynek kulcsszavai a fejlődés, a szakmába való beilleszkedés folyamata, az életstádiumok sorában teljesítendő szakmai fejlődési feladatok, valamint a szakmai öndefiníció kialakulása.

Az előadás az erdélyi 12. osztályos diákok továbbtanulási szándékával és pályaválasztási döntésével kapcsolatos válaszait, valamint az azok indoklásából körvonalazódó véleményeket, értékeket, ideálokat állítja párhuzamba a „Család és/vagy karrier” címmel általuk írt esszéikben, a karrier fogalmához rendelt értékekkel, nézetekkel. Átfogó képet kapunk így a kutatásban résztvevő 12. osztályos diákok pályaválasztással, továbbtanulással kapcsolatos nézeteiről, valamint a szakmák, a karrier világáról alkotott felfogásukról. Ennek értelmezésében figyelembe kell vennünk, hogy a különböző életstádiumok alatti fejlődés támogatható, egyrészt a képességek és érdeklődési körök beérési folyamatának megkönnyítésével, másrészt a valóság megismerésben és az öndefiníció kialakulásában nyújtott pedagógiai, tanácsadói támogatással.

Az eredmények tükrében megfontolást és vizsgálatot érdemel az a kérdéskör, hogy mennyire égető a szakmák sokféleségéről, mibenlétéről való informálás, valamint a képességekre, érdeklődésre, öndefinícióra, döntésképessegre alapozó igazi pályaaorientáció az általános- és középiskolákban. A „Család és/vagy karrier” című esszéikből körvonalazódó értékek általánosak, az indoklásokban a határvonalak elmosódtak. A vizsgálatban résztvevő diákok gyakran tantárgyat vagy szakot neveznek meg akkor is, amikor foglalkozásra vonatkozó kérdést kapnak, és válaszaik azt mutatják, hogy kevés szakmát, foglalkozást ismernek. A hagyományos foglalkozások alig, a mesterségek ritkán jelennek meg válaszaikban.